

Duitsche laboratoria worden bijeengebracht en tevens kaarten met korte beschrijving en photographie. Elk toezender van een negatief krijgt in ruil een diapositief uit de verzameling, dat hij verlangt, of 5 beschrijvingskaarten met photo. SPEMANN spreekt den wensch uit, dat voortaan bij de opgave van literatuur tevens de nummers van de diapositieven in het archief, hierop betrekking hebbend, worden genoemd (*Arch. f. Entwicklungsmech*, Bd. 47, 1920, bldz. 302).

M. A. VAN HERWERDEN.

Voorbehoedende enting tegen dysenterie. — De bacillaire dysenterie is volgens ROBERT KOCH een ziekte van arme menschen, die niet met hun ontlasting weten om te gaan. Deze opmerking is zeer juist en waar een goede afvoer der ontlasting niet mogelijk is, zal een bestaande dysenteriebesmetting snel om zich heen grijpen. Zeer ongunstige omstandigheden doen zich voor in mijnen, waar het noodige hygiënisch en technisch toezicht ontbreekt, zooals zoo dikwijls het geval in den oorlogstijd in de oorlogvoerende landen. Minderwaardige arbeidskrachten, gemengd met Russische krijgsgevangenen, met dysenteriebacillen besmet, werkten in de Hongaarsche mijnen; de faecaalafvoer was defect en als gevolg daarvan overal in de gangen menschelijk afval. Een meer geschikt gebied voor dysenterie is moeilijk denkbaar, evenmin een ongeschikter voor het nemen van algemeene hygiënische maatregelen. Uitsluiting van eventueele bacillendragers doogde de kolennood en de schaarschte aan werkkrachten niet. CSERNEL, voor deze taak gesteld, zag dan ook zijn maatregelen beperkt tot enting (*Zeitschrift für Hygiene und Inf.*, Bd. 91, Heft 1). Hij gebruikte een entstof, bestaande voor de eene helft uit levende gifrijke, voor de andere uit giftarme bacillen. Wanneer de eerste enting hiermee geschiedde, dan was de algemeene reactie zeer sterk, hetgeen te voorkomen was door aan het vaccin de helft dysenterie-serum toe te voegen. De tweede enting kan met door 0.5 pCt. carbol gedooide bacillen geschieden. Op deze wijze was zelfs de reactie bij de zeer verzwakte mijnwerkers gering. Terwijl vóór de enting 10 pCt. der mijnwerkers ziek waren, was dit na de enting slechts met 0.9 pCt. het geval, terwijl in de gezinnen der mijnwerkers, zoowel als overigens in het dorp nog voortdurend veel gevallen bleven voorkomen. Jammer is, dat CSERNEL geen gelegenheid had om na te gaan, hoe het stond met het afscheiden van bacillen door de geënte mijnwerkers. Vermoedelijk zal het aantal wel hoog geweest zijn, terwijl bovendien de vraag gerechtigd is, of enting tegen de dikwijls zoo slepend verloopende giftarme dysenterie, die hier te lande tegenwoordig niet zelden wordt aangetroffen, wel veel nut zal hebben. Ervaringen daaromtrent ontbreken nog vrijwel.

H. ALDERSHOFF.

Choleraenting en cholera-bacillendragers. — Nadat in Augustus 1919 een stoomschip uit Zuid-Rusland met cholera aan boord, in Constantinopel kwam, werd MANIEL door de internationale gezondheidscommissie naar Odessa gezonden, teneinde

daar de noodige maatregelen te nemen, die hij in de *Revue d'Hygiène et de Police sanitaire Sept—Oct.* 1920 beschrijft. Zij bestonden in geneeskundig onderzoek van alle passagiers vóór het inschepen en het enten van passagiers en bemanning. Maar de bolsjewiki brachten het scheepvaartverkeer mede grondig in de war en nu besteedde MANIEL zijn tijd met bestrijdingsmaatregelen ter plaatse en bij DENIKIN's leger, waarvan 34000 soldaten werden geënt, die, niettegenstaande de epidemie onder de burgerbevolking doorwoedde, verder gezond bleven. Hij gebruikte polyvalente entstoffen, die cholera- en typhusbacillen, divaccin, of bovendien nog paratyphus A en B, tetravaccin, bevatten. De algemeene reactie was bij dit laatste aanmerkelijk sterker. Bij een zeer kwaadaardige epidemie in Odessa, tijdens welke in de stad 66 pCt, in de ziekenhuizen 44 pCt. der aangetasten stierven, werd eveneens geënt, met het resultaat, dat van de niet-geënte personen 4,3 pCt. van de geënten 0,3 pCt. ziek werden, welk laatste getal geheel overeenkomt met de in 1912 door ABROMOW verkregen resultaten. Bij het Grieksche leger in den tweeden Balkanoorlog bedroegen deze cijfers 5,7 pCt. en 0,43 pCt.

Ook de sterftেকans bleek voor aangetaste geënten veel geringer, hoewel de genius epidemicus hierop een grooten invloed heeft; onder de Oostenrijksche troepen in Krakau in 1915 bedroeg deze sterfte 35 pCt., der niet-geënte lijdens 65 pCt; terwijl deze getallen in Engelsch-Indië 3 pCt. en 11 pCt. bedroegen. Zou hier ook niet een gedeeltelijke onvatbaarheid in het vaderland der cholera in het spel zijn (ref)?

Bij het onderzoek op bacillendragers, die na een positieve vondst werden geïsoleerd en pas na een, met drie dagen fusschenruimte tweemaal negatieven uitslag werden vrijgelaten, bleek, dat met terzijdestelling van hen, die in den incubatietijd verkeerden, en van de herstellenden, onder 2376 gezonde personen uit de omgeving van lijdens 383 d. i. 6,2 pCt. bacillendragers voorkwamen, van wie 51 mannen, 148 vrouwen en 184 kinderen, een sterk overwogen dus der beide laatste groepen. Het procentgetal der bacillendragers komt vrijwel overeen met dat van ZACHARIADIS-BEY in El Tor van 4 pCt en van SERGENT en NÈGRE van 4,5 pCt. Het groote aantal doet vermoeden, dat het wel niet bij alle dragers volvirulente vibrionen zullen zijn geweest.

H. ALDERSHOFF.

Onderzoek van ruggemergvloeistof. — Een geheele aflevering (Heft 3) van het *Archiv für Dermatologie und Syphilis* (Bd. CXXVII) is gevuld door de mededeeling van de uitkomsten door SCHÖNFELD verkregen bij zijn onderzoekingen van den liquor cerebro-spinalis bij 403 gevallen met 658 puncties. Na een korte anatomische en physiologische beschouwing worden de verschillende onderzoekingsmethoden en haar bruikbaarheid besproken. Op het gelijke toepassen van methode en techniek wordt aangedrongen. Bij lijdens aan syphilis passe men ten minste de z.g. vier reacties toe; verhoogde druk op zich zelf heeft geen beteekenis, de colloïdreacties (goudsol-, mastix- en Berlijnsch-blauwreactie) moeten